

2009-02-26

Dnr 1012/2009
Saknr 821

Budgetunderlag för år 2010 – 2012

Härmed inlämnar Livsmedelsverket budgetunderlag för år 2010-2012 enligt förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Inger Andersson. I den slutliga handläggningen har deltagit stf generaldirektör Jan Movitz, ekonomichef Karin Gustavsson samt verksamhetscontroller Lars Lundberg föredragande.

Inger Andersson
Generaldirektör

Lars Lundberg
Verksamhetscontroller

Sändlista:

Jordbruksdepartementet
Finansdepartementet
Försvarsdepartementet
Arbetsgivardepartementet
Ekonomistyrningsverket
Riksdagens utredningstjänst
Riksrevisionen
Statskontoret
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress
Postal address
Box 622
SE-751 26 UPPSALA
SWEDEN

Besöksadress
Office address
Hamnesplanaden 5
UPPSALA

Telefon
Telephone
Nat 018-17 55 00
Int +46 18 17 55 00

Telefax
Nat 018-10 58 48
Int +46 18 10 58 48

E-post
livsmedelsverket@slv.se

Webbplats
www.slv.se

Postgiro
156 20-8

2009-02-26

Dnr 1012/2009
Saknr 821*Livsmedelsverkets förslag i sammanfattning*

Livsmedelsverket lämnar följande förslag avseende perioden 2010-2012:

- **Anslagsförstärkning från år 2010 med 4,0 miljoner kronor per år för att uppfylla Sveriges åtagande till följd av EU:s inspektioner av den svenska kontrollen inom livsmedelskedjan, se avsnitt 2.1.1.**
- **Anslagsförstärkning från år 2010 med 1,0 miljoner kronor per år för att stödja länsstyrelserna inom kontrollen av primärproduktion av livsmedel, se avsnitt 2.1.2.**
- **Anslagsförstärkning redan från år 2009 med 1,9 miljoner kronor per år för att täcka verkets merkostnader för kontrollen av tvåskaliga blötdjur, under förutsättning att avgifter inte tas ut av näringen, se avsnitt 2.1.3.**
- **Livsmedelsverket bedömer att det behövs anslagsförstärkning från år 2010 med 6,3 miljoner kronor per år och ytterligare 1,0 miljoner kronor för år 2010 för en utökad kontroll av bekämpningsmedel i inhemska vegetabilier, se avsnitt 2.1.4.**
- **Anslagsförstärkning redan från år 2009 med 0,5 miljoner kronor per år för att täcka avgiftsunderskott för kontrollen av animaliska varor från Nya Zeeland, se avsnitt 2.1.5.**
- **Anslagsförstärkning redan från år 2009 med 0,5 miljoner kronor per år (baserat på en inspektion per år) om bemyndigande inte beviljas att ta ut avgifter för exportgodkännande från företag i samband med inspektioner från tredje land, se avsnitt 2.1.6.**
- **Anslagsförstärkning med 3,0 miljoner kronor per år för perioden 2010-2012 för att planera och genomföra två pilotprojekt i syfte att modernisera köttkontrollen. Projekten kan genomföras endast om EU-kommissionen ger sitt tillstånd till projekten, se avsnitt 2.1.7.**
- **Anslagsförstärkning från år 2010 med 1,8 miljoner kronor per år och ytterligare 1,0 miljoner kronor för perioden 2009-2010 för att arbeta med rådgivning till företag och att utveckla ett system med frivilligt kompetensbevis, se avsnitt 2.2.**
- **Anslagsförstärkning från år 2010 med 3,5 miljoner kronor och ytterligare 2,5 alternativt 4,5 miljoner kronor per år för perioden 2010-2012 för att utveckla och förstärka stödet till konsument, se avsnitt 2.3.**
- **Anslagsförstärkning från år 2010 med 3,5 miljoner kronor per år för att fullgöra Sveriges uppdrag som Nationellt referenslaboratorium inom tio av de NRL-områden där Livsmedelsverket bedriver laboratorieverksamhet. Vidare behövs 1,0 miljoner kronor per år från 2010 för att uppnå en godtagbar NRL-nivå inom området marina biotoxiner och ytterligare 0,5 miljoner kronor per år under perioden**

2009-02-26

Dnr 1012/2009
Saknr 821

2010-2011 för att bygga upp NRL-funktionen inom dioxinområdet, se avsnitt 2.4.

- **Anslagsförstärkning med 1,5 miljoner kronor per år från år 2010 för att aktivt och pådrivande kunna delta inom växtskyddsområdet i EU, se avsnitt 2.5.**
- **Medel för 2010 begärs från ramanslaget 2:4 Krisberedskap med 37,5 miljoner kronor, se avsnitt 4.**

1. Livsmedelsverkets strategiska inriktning

Livsmedelsverkets vision är att "Alla konsumenter mår bra av maten". Det innebär att Livsmedelsverket vill att alla konsumenter ska må bra både fysiskt och psykiskt, såväl på kort som på lång sikt och att verket delar visionen med andra medaktörer på livsmedelsområdet.

Syftet med Livsmedelsverkets verksamhet är att värdera, hantera och kommunicera nyttan och riskerna med maten för att alla konsumenter ska få bra matvanor, ha säker mat och inte bli vilseledda. I det arbetet tar verket hänsyn till miljöaspekter och bidrar därmed till ett hållbart samhälle och till att förebygga och hantera hot och risker i samhället. I Livsmedelsverkets arbete med mat inkluderas även dricksvatten och andra drycker.

Livsmedelsverket arbetar inom områdena säkra livsmedel, redlig livsmedelshantering och bra matvanor. Under perioden 2010-2012 kommer särskilda satsningar att göras inom följande områden:

- Modernisering av lagstiftning, kommunikation och teknik
- Utvecklad och fungerande livsmedelskontroll
- Rådgivning till näringslivet inom livsmedelsområdet
- Redlighet
- Dricksvatten

Livsmedelsverket är vid ingången av 2009 i ekonomisk balans men först efter att kraftiga neddragningar av verksamheten gjorts under både 2007 och 2008. Arbetet med att avveckla, minska och effektivisera verksamheten måste fortgå under 2009 och 2010 för att upprätthålla balans mellan verksamhet och ekonomi. Bakgrunden till den uppkomna situationen är att Livsmedelsverkets anslag generellt har minskat under de senaste åren samtidigt som uppdraget ökar inom flera områden. De anslagsförstärkingar som skett har avsett särskilda ändamål, exempelvis medel för insatser för att förbättra de mindre slakteriernas förutsättningar.

2. Särskilda satsningar inom den anslagsfinansierade verksamheten

Livsmedelsverket har i den strategiska planeringen för perioden 2010-2012 gjort bedömningen att följande viktiga verksamheter inte ryms inom nuvarande anslag utan att annan verksamhet påverkas negativt.

2009-02-26

Dnr 1012/2009
Saknr 821

2.1 Kontrollverksamhet

2.1.1 Livsmedelsverkets åtagande till följd av EU:s inspektioner av den svenska kontrollen inom livsmedelskedjan

Sveriges system för kontroll av livsmedelskedjan kommer att genomgå en stor granskning av FVO (Food and Veterinary Office) under år 2010, en s.k. "General Audit". Redan i maj 2009 kommer de att göra ett förberedande besök. Sedan tidigare inspektioner av Sveriges kontroll har det framkommit att FVO är kritiska till Sveriges kontrollsystem på två övergripande områden:

- Sveriges interna revision av den offentliga kontrollen (art 4.6 i 882/2004).
- Den lokala tillsynsnivån avseende tillräckligt med personal med lämplig sakkunskap.

FVO kommer att följa upp vad Sverige har gjort för att förbättra systemet men stora brister kan komma att kvarstå. Detta kommer troligen att innebära en mer omfattande EU-kontroll av Sveriges livsmedelskontroll under år 2010 och tätare kontroller till dess att Sveriges system uppfyller EU:s krav.

Internrevisioner enligt 4.6

Kraven på att följa upp den egna kontrollverksamheten har blivit tydligare och betydligt mer omfattande i den nya lagstiftningen. Sveriges system för revision av livsmedelskontrollen har genomgått förändringar under åren 2007-2008. Länsstyrelsen har övertagit ansvaret för kommunrevisioner från Livsmedelsverket. Verket får i stället en ny roll att bland annat kontrollera länsstyrelsens operativa verksamhet, något som verket inte har haft ett system för tidigare. Livsmedelsverket måste bygga upp ett system för internrevision av samtliga egna kontrollverksamheter och en treårsplan för att bygga upp detta har tagits fram.

Livsmedelsverket bedömer att det krävs anslagsförstärkning från år 2010 med 2,0 miljoner kronor per år för revision av länsstyrelsens kontroll och Livsmedelsverkets kontrollverksamhet.

Sakkunskap i den kommunala kontrollen

Livsmedelsverket har känt till problemet med bristande kompetens och ojämnt fördelad kompetens bland landets kontrollmyndigheter och inspektörer under lång tid, vilket årligen rapporterats till statsmakterna. FVO har också under många år påtalat detta i sina rapporter. I rapporter från Riksdagens revisorer och Riksrevisionsverket har Livsmedelsverket kritiserats för att inte i tillräcklig omfattning åtgärdat problemet. Till detta kommer en rapport från Nutek och uttalanden från branschorganisationer, särskilt från småskaliga företag, där man menar att bristande kompetens

2009-02-26

Dnr 1012/2009
Saknr 821

och ojämn kompetens på den kommunala nivån innebär orättvisor och onödiga kostnader för företagen. Livsmedelsverket har formellt uppdraget att leda och samordna livsmedelskontrollen men saknar resurser för att kunna genomföra en konsekvent och långsiktig vidareutbildning av inspektörer. I detta ingår bland annat att samarbeta med lärosäten som tillhandahåller grundläggande utbildning och att utveckla och genomföra fördjupningskurser för livsmedelsinspektörer.

Livsmedelsverket bedömer att det krävs anslagsförstärkning från år 2010 med 2,0 miljoner kronor per år för att utveckla och genomföra fortbildningar för landets livsmedelsinspektörer.

2.1.2 Stöd till länsstyrelserna inom området kontroll av primärproduktion av livsmedel

Ansvar för livsmedelskontrollen i primärproduktionen flyttas från 2009 från kommunen till länsstyrelsen. Kontrollen av tvärvillkoren flyttades redan 2008. Antalet primärproducenter uppgår uppskattningsvis till cirka 80 000.

Livsmedelsverket är sedan 2006 föreskrivande myndighet och ansvarar för kontrollvägledning. Sedan 2006 har Livsmedelsverket arbetat med att bygga upp kunskap på området, skapa samarbetsformer med Statens Jordbruksverk och branschorganisationer, fortbildningar av inspektörer, riskklassificering, rapporteringssystem m.m.

Nuvarande livsmedelskontroll i primärproduktionen bygger på att Livsmedelsverket gör en utvärdering av branschens egna kvalitetssäkringssystem med en stickprovsuppföljning ute på gårdarna. Allt för att minska den administrativa bördan för företagen. Resultatet av denna utvärdering påverkar riskklassificeringsmodellen och därmed hur länsstyrelsens kontroll av primärproduktionen ska riktas. Detta bör vara ett mycket effektivt system att hålla ner kontrollfrekvensen för länsstyrelsen men kräver ökade resurser för Livsmedelsverket.

Livsmedelsverket bedömer att det krävs anslagsförstärkning från 2010 med 1,0 miljoner kronor för att få till stånd en effektiv kontroll inom primärproduktionen av livsmedel.

Livsmedelsverket vill även påtala behovet av att det byggs upp ett centralt register för primärproduktionen av livsmedel. En förstudie har gjorts tillsammans med Statens Jordbruksverk för en utbyggnad av deras register FANNY. I samband med remissen av djurskyddskontrollregistret var det flera remissinstanser som betonade värdet med ett gemensamt register. Det är dock länsstyrelserna som ansvarar för denna fråga och Livsmedelsverket begär därmed inga ytterligare medel för detta ändamål.

2009-02-26

Dnr 1012/2009
Saknr 821

2.1.3 Kontroll av tvåskaliga blötdjur

Livsmedelsverket är sedan 1998 ansvarig myndighet för kontrollen av tvåskaliga blötdjur, vilket bland annat innebär en omfattande provtagning och analysverksamhet. Regeringen tillförde 1999 anslagsmedel om 850 000 kronor till Livsmedelsverket eftersom näringen vid denna tidpunkt inte bedömdes själva kunna bära kostnaderna för kontrollen via avgifter. Kostnaderna för kontrollen har ökat kraftigt sedan 1999, i takt med att näringen har vuxit och att flera vattenområden nu brukas året om för produktion av musslor. En positiv effekt är att det finns betydande positiva miljöeffekter av en ökad musselproduktion.

Livsmedelsverkets kostnader under 2008 för kontrollen av tvåskaliga blötdjur, främst blåmussla och ostron, uppgick till 2,7 miljoner kronor. Av dessa kostnader fördelade sig 1,9 miljoner kronor på provtagning och analysverksamhet medan 0,7 miljoner utgjorde personalkostnader. En bidragande orsak till kostnadsutvecklingen är att analyskostnaderna har ökat både för de kemiska metoderna och för mustesten samt att de kemiska metoderna används mer frekvent än tidigare. Kostnadsutvecklingen har föranlett Livsmedelsverket att utreda frågan om en eventuell avgiftsfinansiering av den del av kontrollen som inte täcks med anslagsmedel, cirka 1,9 miljoner kronor. Neringen bedöms som mer bärkraftig idag än 1999 men en avgiftsfinansiering skulle bli mycket kännbar för en bransch som präglas av små eller medelstora företag. Livsmedelsverkets förslag till avgiftsfinansiering har varit ute på remiss till bland annat branschorganisationen, berörda företag och kommuner. Verket bedömer att det för närvarande inte är möjligt att belasta näringen med hela den kostnad som skulle krävas för finansiering av kontrollen.

Livsmedelsverket bedömer att det krävs anslagsförstärkning redan från år 2009 med 1,9 miljoner kronor per år för att täcka verkets merkostnader för kontrollen av tvåskaliga blötdjur, under förutsättning att inga avgifter tas ut av näringen.

2.1.4 Utökad kontroll av bekämpningsmedel i inhemska vegetabilier

I förslaget till handlingsprogram för "Hållbar användning av växtskyddsmedel" avseende perioden 2010-2013 (Jordbruksverkets Rapport 2008:14) har Livsmedelsverket lämnat ett antal förslag till åtgärder samt kostnadsberäknat dessa.

Följande förslag till åtgärder, utöver den kontroll som utförs idag och som finansieras med anslagsmedel, har lämnats i handlingsprogrammet:

- En ökad satsning på att utveckla och validera praktiskt användbara analysmetoder för kontrollen av bekämpningsmedelsrester i såväl inhemskt odlade som från andra EU-länder införda livsmedel samt vatten, 2,0 miljoner kronor per år.

2009-02-26

Dnr 1012/2009
Saknr 821

- Genomföra en utvidgad stickprovskontroll av förekomsten av bekämpningsmedelsrester i inhemska vegetabilier, 2,5 miljoner kronor per år.
- Kontrollera "otillåten" användning av bekämpningsmedel i den inhemska odlingen genom ett utökat stickprovskontroller, 0,8 miljoner kronor per år.
- Kontrollera förekomsten av bekämpningsmedel i dricksvatten, 1,0 miljoner kronor per år samt ytterligare 1,0 miljoner kronor för år 2010.

Livsmedelsverket har undersökt möjligheten att konstruera ett avgiftssystem för att täcka kostnaderna för kontrollen av den inhemska produktionen av frukt och grönsaker samt för den del som införs från andra EU-länder. Detta har visat sig så komplicerat och administrativt dyrt att utredningen har lagts ned. Livsmedelsverket anser därför att kontrollen av bekämpningsmedel i inhemska vegetabilier bör finansieras av den skatt som statsmakterna tar ut på handelsgödsel och bekämpningsmedel.

Livsmedelsverket bedömer att det behövs anslagsförstärkning från år 2010 med 6,3 miljoner kronor per år och ytterligare 1,0 miljoner kronor för år 2010 för en utökad kontroll av bekämpningsmedel i inhemska vegetabilier .

2.1.5 Kostnader för gränskontroll av animaliska varor från Nya Zeeland

Enligt ekvivalensavtal (97/132/EG) mellan EU och Nya Zeeland får EU enbart ta kostnader motsvarande 30 Euro vid gränskontroll av normal-stora sändningar med animaliska varor från Nya Zeeland. Dessa regler innebär att Livsmedelsverket inte kan ta ut full kostnadstäckning för en gränskontroll av dessa sändningar (en kontroll kostar idag 700 kr + 6 öre/kg vilket motsvarar 1300-2000 kr/sändning). Detta kostnadsbortfall måste därmed täckas med anslagsmedel eftersom kontrollförordningen inte medger att kostnadsbortfallet finansieras med avgifter för import från andra länder. **Livsmedelsverkets bedömer att det behövs anslagsförstärkning redan från år 2009 med 0,5 miljoner kronor per år för att täcka avgiftsunderskottet för kontrollen av animaliska varor från Nya Zeeland.**

2.1.6 Kostnader i samband med inspektioner från tredje land för exportgodkännande

Livsmedelsverket har skickat en begäran om bemyndigande till regeringen för att få ta ut avgifter för exportgodkännande från företag i samband med inspektioner från tredje land. Om denna begäran inte beviljas måste dessa kostnader (kostnader för resor och logi för tredje lands inspektörer samt kostnader för Livsmedelsverkets personal i samband med att arrangera och delta vid inspektionerna samt kostnader för resor och logi) täckas på annat sätt, det vill säga genom anslag. Antalet inspektioner från tredje land kan variera varje år och kostnaden för en

2009-02-26

Dnr 1012/2009
Saknr 821

inspektion är också svår att förutse då det beror på antalet anläggningar som är intresserade av den aktuella exporten. Uppskattningsvis kostar en inspektion 0,3-0,5 miljoner kronor.

Livsmedelsverket bedömer att det behövs anslagsförstärkning redan från år 2009 med 0,5 miljoner kronor per år (baserat på en inspektion per år) om bemyndigande inte beviljas att ta ut avgifter för exportgodkännade från företag i samband med inspektioner från tredje land.

2.1.7 Genomförande av pilotprojekt inom området köttkontroll

Livsmedelsverket ser ett behov av att modernisera köttkontrollen till ett system som tar hänsyn till de faror som föreligger i nutid och inte som idag fokusera på faror som var aktuella när köttkontrollen infördes för över hundra år sedan. Betydliga resurser används idag för den offentliga köttkontrollen och det arbetas kontinuerligt för att effektivisera och rationalisera denna offentliga uppgift. I EU:s regelverk, förordning (EG) nr 854/2004, artikel 17, ges möjlighet för att vidta nationella åtgärder som anpassar kraven i förordningen. En sådan nationell åtgärd kan vara att genomföra pilotprojekt för att pröva nya metoder för hygienkontroller av kött. I den traditionella besiktningssången som tillämpas i dagsläget ingår att veterinären är på plats under hela slaktens gång. Slakthastigheten varierar mycket mellan olika anläggningar och det är därför inte ovanligt att kontrollpersonal under en slaktdag har en del väntetid i väntan på att kontrollarbetsuppgiften kan utföras. Genom att söka nya lösningar för arbetets genomförande uppstår möjlighet att skapa mer motiverande arbetsmiljö för Livsmedelsverkets personal. Minskad kostnad för besiktning av djur på riksnivå kan även nås. Att ersätta vissa av palpationer och anskärningar med okulär besiktning förväntas förbättra livsmedelshygien och ergonomin.

Under åren 2010-2012 önskar därför Livsmedelsverket genomföra två pilotprojekt; semi-okulär köttbesiktning av ungnöt och moderniserad köttbesiktning i samband med slakt av ren. En förutsättning för att pilotprojekten ska kunna genomföras är att EU-kommissionen beslutar att genomförande får ske. Pilotprojekt och andra nationella åtgärder ska därför först anmälas till kommissionen. Övriga medlemsstater ska därefter ha tre månader på sig att lämna synpunkter innan beslut fattas.

Semi-okulär köttbesiktning av ungnöt

Med semi-okulär köttbesiktning menas att köttkontrollen av slaktkropp och slaktbiprodukter huvudsakligen sker utan att kniv och händer används. I den traditionella besiktningssången som tillämpas i dagsläget ingår att ett flertal organ samt tuggmuskulaturen på huvudet obligatoriskt ska palperas och anskäras. Genom att ersätta vissa av dessa palpationer och anskärningar med okulär besiktning förväntas livsmedelshygien förbättras genom att risken för kontaminering och korskontaminering minskar när

2009-02-26

Dnr 1012/2009
Saknr 821

kniv och händer inte behöver användas. Exempelvis torde risken för spridning kunna minskas av den i dagsläget högst aktuella livsmedelsburna faran EHEC-bakterier. En annan viktig effekt av ett sådant modernt system är förbättrad ergonomi för besiktningsspersonalen, eftersom de fysiskt tungt belastande anskärningarna utgår. Eventuellt kan semi-okulär besiktning även komma att innebära att behovet av resurser, i form av personal som utför köttbesiktning, minskar då vissa arbetsmoment inte längre behöver utföras. Kostnaderna för projektet uppgår till 1,5 miljoner kronor.

Moderniserad köttbesiktning i samband med slakt av ren

Projektets mål är dels att utvärdera huruvida köttkontroll kan genomföras utan att använda kniv och händer (semi-okulär besiktning av kött och organ) utan att konsumentens säkerhet äventyras. Projektet ska också syfta till att se över om det är möjligt att koncentrera postmortem besiktning så att den sker huvudsakligen efter att slakten har avslutats eller håller på att avslutas. Vidare bör även projektet undersökas vilka olika lösningar för modernisering som är möjliga inom ramen av riskbaserade regionaliserade köttbesiktningsskrav på ren. Kostnaderna för projektet uppgår till 1,5 miljoner kronor.

Om EU-kommissionen beslutar att tillåta beskrivna pilotprojekt bedömer Livsmedelsverket att det krävs anslagsförstärkning med 3,0 miljoner kronor per år för perioden 2010-2012 för att planera och genomföra projekten i syfte att modernisera köttkontrollen.

2.2 Rådgivning till företag

Av regleringsbrev, instruktion och livsmedelslagen framgår att Livsmedelsverket på olika sätt förväntas bidra till och underlätta för livsmedelsföretagens verksamhet. Livsmedelsverket ser också att rådgivning till företag är ett bra sätt att bidra till att konsumenterna får säkra livsmedel. Några utvecklingsområden kan vara:

Sammanställ under ett paraply allt arbetet som redan pågår

Det arbete som redan är gjort och som skulle kunna vara till nytta för företagen bör kommuniceras via en ingång, förslagsvis via internet. Dit hör naturligtvis alla branschriktlinjer men även checklistor och hjälpredor för datorbaserade kontroller. Även vägledning som i första hand vänder sig till inspektörer bör kunna användas och utnyttjas av företag eller branschorganisationer. Detta handlar både om ett redigerings- och struktureringsarbete och att se över om verkets olika dokument har korrekta och ändamålsenliga benämningar, om det är lätt att hitta och om de läses och förstås av målgruppen.

Utveckla företagsguiden

2009-02-26

Dnr 1012/2009
Saknr 821

Guiden "Starta företag" på verkets webbplats skulle kunna förbättras väsentligt genom att öka precisionen i hänvisningarna till lagstiftningen. Som det är nu får företagen hänvisning till hela förordningen istället för att få ett litet utdrag om den aktuella frågeställningen som gäller en viss verksamhetstyp.

Frivilligt kompetensbevis för livsmedelsföretagare

Livsmedelsverket redovisade den 1 december 2008 (dnr 642/08) sitt förslag till hur ett frivilligt kompetensbevis för livsmedelsföretagare skulle kunna utformas. Utredningen har baserats på verkets rapport 8/2006 "Krav på livsmedelsföretagarna – Utbildning i livsmedelshygien". I utredningsarbetet har hänsyn tagits till andra frivilliga certifieringar som finns inom området. Livsmedelsverket föreslår att verket

- tar fram en vägledande kursplan, som initialt endast omfattar grundläggande livsmedelshygien,
- administrerar en frågebank som de som examinerar ska använda,
- anger form för examinering och nivå för godkännande.

Bedömningen är att ett genomförande kommer att kosta närmare 1,0 miljon kronor i uppstartsfasen och 775 000 kronor per år när ett system med frivilligt kompetensbevis har tagits i bruk, vilket tidigast kan ske från och med år 2011.

Företagsrådgivning via telefon och e-post.

Omfattande tid går åt till att stödja och ge råd till enskilda företag och branschorganisationer som ringer eller e-postar till verket. De goda erfarenheter som verket har från Upplysningen som vänder sig till konsumenter, bör användas till att bygga upp en parallell funktion som inriktar sig på att ta hand om företagsfrågor. En stödfunktion till enskilda företag eller branscher kan riskera att försätta Livsmedelsverket i besvärliga situationer där råd och anvisningar som verket förmedlat kan komma att användas av företagen mot såväl kommunala myndigheter som myndigheten. Ett sätt att undvika detta är att ge råd på mer allmän nivå. Det är också i linje med lagstiftningen. Den ska medge en flexibel hållning till hur de problem som företagen står inför skall lösas. De frågor som besvaras bör synliggöras på verkets webbplats.

Livsmedelsverket bedömer att det krävs anslagsförstärkning från år 2010 med 1,0 miljoner kronor per år för att arbeta med rådgivning till företag. Vidare behövs anslagsförstärkning med 0,8 miljoner kronor per år från 2011 och ytterligare 1,0 miljoner kronor under perioden 2009-2010 för att bygga upp system med frivilligt kompetensbevis.

2.3 Stöd till konsument

2.3.1 Stöd till konsument inom redlighetsområdet

Det finns stora behov att i en särskild satsning förstärka arbetet med

2009-02-26

Dnr 1012/2009
Saknr 821

redlighet i hanteringen av livsmedel. En verksövergripande grupp arbetar sedan hösten 2008 bland annat med att samordna och kontinuerligt utvärdera det redlighetsarbete som sker fram till 2012. Under förutsättning att särskilda medel tillförs kan Livsmedelsverket exempelvis driva och utveckla följande uppgifter:

Initiera lokala projekt

I arbetet ligger att engagera lokala kontrollmyndigheter att arbeta mer aktivt med redlighetskontroll. För verkets del innebär det bland annat att ta fram ett antal modellprojekt av enklare art som i första hand syftar till att få upp en volym av redlighetsprojekt som kan rapporteras kontinuerligt.

Samarbete med centrala myndigheter och intressenter

Ett ökat arbete med redlighetsfrågorna innebär ökat samarbete med andra myndigheter och intressenter för att fånga upp vad som sker på olika nivåer. Ett visst samarbete, i mycket begränsad omfattning, finns idag med Konsumentverket, Läkemedelsverket och Tullverket. Det kan finnas anledning till ytterligare myndighetssamarbete med bland annat åklagare och skattemyndigheter. De olika branschorganisationer som finns på livsmedelsområdet liksom konsumentorganisationer bör engageras. Olika redlighetsproblem som Livsmedelsverket fångar upp via sin omvärldsbevakning bör tas upp i dessa fora. Dessa problemställningar bör i sin tur leda till att myndighetsgemensamma kontrollprojekt tas fram. I andra länder, exempelvis Danmark, har en särskild grupp bildats för att motverka fusk så kallat "Task force against fraud".

Undersökning av konsumenternas behov

En viktig uppgift bör vara att kunna följa konsumenternas förväntningar, reaktioner och hur de uppfattar företeelser på området. Undersökningar där en större grupp konsumenter väljs ut för att besvara ett antal frågeställningar bör genomföras. Det kan exempelvis röra hur ofta man tar del av en innehållsförteckning och om man kan ta till sig vad som står i den, deras allmänna syn på märkning och hur livsmedel marknadsförs och exponeras och deras syn på tillsatser i livsmedel.

Information

Arbets sättet för redlighetsarbetet behöver utvecklas. Dit hör att systematiskt följa upp frågor som kommer in till Upplýsningen och att stämma av frågeställningar i Livsmedelsverkets strategigrupp för konsumentfrågor. Vidare bör verkets webbplats utvecklas till att kunna användas för att fånga upp konsumenternas åsikter om vilka redlighetsfrågor som är viktiga för dem. När det gäller de förelägganden som utfärdas så bör formen för hur dessa presenteras på verkets webbplats utvecklas.

Livsmedelsverket bedömer att det krävs ökad anslagsförstärkning från år 2010 med 2,0 miljoner kronor för att utveckla och förstärka redlighetskontrollen.

2009-02-26

Dnr 1012/2009
Saknr 821

2.3.3 Information om folsyra för kvinnor i barnafödande ålder

Livsmedelsverket arbetar med information om folsyra till allmänheten för att minska antalet barn som föds med eller foster som aborteras på grund av ryggmärgsbrock. Livsmedelsverkets styrelse fattade 2007 ett inriktningsbeslut om informationsinsatser och fri utdelning av folsyratabletter till kvinnor i barnafödande ålder, men i dagsläget planeras i första hand endast kommunikationsinsatser. Dessa genomförs med fördel i samarbete med Socialstyrelsen och utgörs till exempel av information via Internet, trycksaker till målgruppen, annonser och obetalda media som mediekontakter. Syftet med kommunikationsinsatserna är att informera målgrupperna om rekommendationen. Erfarenheter från många länder visar att det är svårast att nå invandrare, lågt utbildade och arbetslösa med budskap om bra matvanor och vikten av att ta folsyratillskott. Det är därför angeläget att beakta dessa målgrupper särskilt. Det är även önskvärt och möjligt att regelbundet, exempelvis vid två-tre tillfällen informera fertila kvinnor om vikten av att ta folsyra genom utskick per brev direkt till kvinnor i åldern 24-40 år. Kostnaderna för de generella informationsinsatserna uppskattas till 2,5 miljoner kronor per år under den första femårsperioden. Kostnaderna för utskicken uppgår till cirka 2,0 miljoner kronor per år. **Livsmedelsverket bedömer att det krävs anslagsförstärkning med 2,5 alternativt 4,5 miljoner kronor per år för åren 2010–2012 för att ge information om folsyra till kvinnor i barnafödande ålder. Det högre beloppet inkluderar även att brev sänds direkt till målgruppen.**

2.3.4 Bra mat i skolorna

God hälsa är en förutsättning för inlärning. Senare års svenska och internationella forskning har understrukt vilken central roll skolan spelar för barns och ungas hälsa. Barn, som sällan äter skollunch, äter mer godis, är tröttare, har mer huvudvärk, illamående och ont i magen samt sämre betyg. Karaktäristiskt för gymnasieelever som är trötta, hängiga och klarar sig sämre på prov är att de har sämre frukostvanor. Skolan har enastående möjligheter att på ett positivt och naturligt sätt främja en hälsosam livsstil med bra matvanor hos våra barn. Hem och familj har det grundläggande ansvaret, men eftersom de flesta barn och ungdomar äter många av sina måltider utanför hemmet påverkar andra vuxna också barnens matvanor.

2007 presenterade Livsmedelsverket nya råd för måltider i förskola, fritidshem, skola och gymnasieskola som regeringen gett verket i uppdrag att ta fram. Det är många aktörer som på olika sätt kan arbeta för att främja bra matvanor i skolan: beslutsfattare inom kommunerna, kostchefer, upphandlare, rektorer, måltidspersonal och pedagogisk personal. Råden från Livsmedelsverket ska utgöra ett stöd för alla som på något sätt arbetar med maten i skolan, men även för föräldrarna. Livsmedelsverkets råd om maten i skolan ger övergripande vägledning, stöd och förslag till hur man kan arbeta för bra matvanor i skolan. Eftersom krav på skolmatens

2009-02-26

Dnr 1012/2009
Saknr 821

näringskvalitet inte är inskrivna i skollagen så är det upp till varje kommun, skola och personalgrupp att bestämma och i detalj planera hur man vill arbeta för att främja bra matvanor. Därför finns ett stort behov av stöd till kommunernas utvecklings- och utbildningsarbete för bra matvanor i skolan.

Under 2009 kommer Livsmedelverket på regeringens uppdrag att följa upp och utvärdera hur arbetet med råden sker i kommunerna. Denna utvärdering kommer sedan att ligga till grund för Livsmedelsverkets fortsatta arbete för att stötta kommunerna. Från och med år 2010 bör samarbetet med kommunerna och andra aktörer byggas upp så att Livsmedelsverket kan delta i kommunernas utbildningssatsningar eller stödja kommunernas arbete med att inkludera skolmaten i sina riktlinjer, folkhälsoplaner, kvalitetsuppföljningar med mera.

Livsmedelsverket bedömer att det krävs anslagsförstärkning med 1,5 miljoner kronor per år från år 2010 för arbetet med bra mat i skolan.

2.4 Livsmedelsverkets uppdrag som nationellt referenslaboratorium (NRL)

Enligt Europaparlamentets och rådets förordning 882/2004 "Offentlig kontroll av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd", ska livsmedelskontrollen inom vissa områden baseras på laboratorienätverk med utsedda referenslaboratorier på gemenskapsnivå (CRL) och nationell nivå (NRL). Syftet är att harmonisera analysarbetet inom det kemiska och mikrobiologiska området för att få analysresultat som präglas av hög kvalitet och enhetlighet.

Livsmedelsverket har av regeringen sedan 2003-2004 utsetts som NRL för livsmedel inom ett antal nya områden; pesticider, tungmetaller, mykotoxiner, dioxiner och PCB, PAH, GMO, Material i kontakt med livsmedel, marina biotoxiner, virus, E.coli, Campylobacter, Listeria och Stafylokocker. För att i framtiden uppfylla kraven som NRL för respektive område skall NRL vara ackrediterade senast 2010. Detta kommer att medföra en uppbyggnadsfas för några av Livsmedelsverkets nya NRL-områden inför en ackreditering, vilket kräver resurser i form av kompetent personal och modern analysutrustning. Dessutom har Livsmedelsverket utsetts till referenslaboratorium för *foder* inom området dioxiner och PCB. Under 2007 har Livsmedelsverket även utsetts av regeringen som NRL för livsmedel och foder inom området GMO och för livsmedel inom området material i kontakt med livsmedel.

De uppgifter som ett nationellt referenslaboratorium ansvarar för framgår av artikel 33 i förordningen EG nr 882/2004 om offentlig kontroll. Utöver nedanstående krav ska också ett NRL vara ackrediterat för aktuell verksamhet:

2009-02-26

Dnr 1012/2009
Saknr 821

- Samarbeta med gemenskapens referenslaboratorium inom sitt kompetensområde.
- Samordna, inom sitt kompetensområde, verksamheten på officiella laboratorier som är ansvariga för utlagda analyser.
- Vid behov organisera jämförande test av de officiella nationella laboratorierna och säkerställa en lämplig uppföljning av sådana jämförande tester.
- Se till att informationen från gemenskapens referenslaboratorium vidarebefordras till den behöriga myndigheten och officiella laboratorier.
- Tillhandahålla vetenskapligt och tekniskt stöd till den behöriga myndigheten för genomförandet av de samordnade kontrollplaner som antagits.
- Ansvara för att andra särskilda åligganden som har fastställts i enlighet med förfarandet i artikel 62.3 fullgörs, utan att det påverkar befintliga, ytterligare åligganden på nationell nivå.

Uppgifterna för ett NRL varierar beroende på arbetsområdets karaktär. Det beror dels på ambitionsnivå hos gemenskapens referenslaboratorium (CRL) dels förutsättningarna och behoven för att bedriva kontrollverksamhet i landet. Inom tio av de NRL-områden där Livsmedelsverket bedriver laboratorieverksamhet bedömer verket att det krävs *ökade* resurser motsvarande en årlig kostnad av 350 000 kronor per område, sammantaget 3,5 miljoner kronor. En sådan resursförstärkning möjliggör att NRL-funktionerna kan upprätthållas på en godtagbar nivå. Inom dioxinområdet där Livsmedelsverket inte bedrivit laboratorieverksamhet tidigare krävs utöver detta initialt en årlig resursförstärkning på ytterligare 0,5 miljoner kronor under en tvåårsperiod, 2010-2011. Inom området marina biotoxiner bedöms en förstärkning på 1,0 miljoner kr per år behövas för att uppnå en godtagbar nivå.

Livsmedelsverket bedömer att det behövs anslagsförstärkning från år 2010 med 3,5 miljoner kronor per år för att fullgöra Sveriges uppdrag som Nationellt referenslaboratorium inom tio av de NRL-områden där verket bedriver laboratorieverksamhet. Vidare behövs 1,0 miljoner kronor per år från 2010 för att uppnå en godtagbar NRL-nivå inom området marina biotoxiner och ytterligare 0,5 miljoner kronor per år under perioden 2010-2011 för att bygga upp NRL-funktionen inom dioxinområdet.

2.5 Växtskyddsmedel

Arbetet med växtskyddsmedel inom EU har under senare år haft en kraftig tillväxt, då ny gränsvärdesförordning (1 september 2008) innebär att konsument säkerheten ska harmoniseras och generellt förbättras. Arbetet med gränsvärdes- och godkännandeprocéduren för växtskydds-

2009-02-26

Dnr 1012/2009
Saknr 821

medel, inkluderande framtagande av nya riskvärderingsverktyg, riskvärdering av befintliga och nya växtskyddsmedel är omfattande. Förordningen ställer särskilda krav på de utsedda rapporterande medlemsstaterna (RMS). Livsmedelverket medverkar i detta EU-arbete för ett tiotal växtskyddsmedel, för vilka det löpande krävs stora resursinsatser av verket.

Växtskyddsmedel har även under de senaste två åren kommit i fokus med avseende på kumulativa effekter (samverkan av flera ämnen). Så mycket som 28 procent av proverna från frukt, grönt och spannmål i EU innehöll 2006 två eller fler bekämpningsmedel och enligt den senaste FVO-rapporten¹ hade man funnit så många som 29 substanser i ett och samma prov. Riksdagens miljömål "Giftfri miljö", där Livsmedelsverket har ett sektorsansvar, ställer också ökade krav på Livsmedelsverkets arbete med växtskyddsmedel.

Sektionen för pesticidrester inom Ständiga Kommittén för Livsmedel och Djurhälsa föregås vanligtvis av en arbetsgrupp med mycket tekniska diskussioner. Inom ramen för Codex Alimentarius hanteras frågor som i vissa fall är särskilt intressanta eller viktiga för Sverige. För substanser där Sverige är RMS har Sverige en föredragande roll och förväntas ta fram den för EU gemensamma ståndpunkten.

Sammantaget innebär ovanstående att arbetsbelastningen för Livsmedelsverkets arbete med växtskyddsmedel kraftigt har ökat, och tendensen är att belastningen fortsätter att öka. En förutsättning för harmoniserade regler inom EU är att alla bidrar med resurser, kunskap och nationella intressen. I nuläget har verket med befintliga resurser inte möjlighet att arbeta med detta område på ett tillfredställande sätt. Det innebär att Livsmedelsverket idag inte deltar i den kunskapsuppbyggande och pådrivande verksamhet som behövs. Handläggningen av nationella växtskyddsmedelsansökningar från företag är omfattande. För att denna arbetsuppgift mot företagen ska kunna utföras på ett kvalitetssäkert och snabbt sätt krävs det att verkets experter deltar i det ovan nämnda mer generella växtskyddsarbetet på EU-nivå.

Livsmedelsverket bedömer att det krävs anslagsförstärkning med 1,5 miljoner kronor per år från år 2010 för att aktivt och pådrivande kunna delta inom växtskyddsområdet inom EU.

¹ http://ec.europa.eu/food/fvo/specialreports/pesticide_residues/report_2006_en.pdf

2009-02-26

Dnr 1012/2009
Saknr 821**3. Förslag till finansiering****3.1 Finansiering**

Tabell 1. Finansiering, tusen kronor

	Utfall 2008	Prognos 2009	Beräkn. 2010	Beräkn. 2011³	Beräkn. 2012³
Anslag					
43:12, ap 1 ¹	180 328	191 596	186 977	177 977	177 977
43:12, ap 2		5 000	7 000	7 000	7 000
Avgiftsinkomster som disponeras	185 302	185 974	190 000	190 000	190 000
Övriga inkomster som disponeras	34 247	28 344	38 000	37 500	37 500
<i>Varav bidrag²</i>	<i>32 050</i>	<i>27 500</i>	<i>37 500</i>	<i>37 000</i>	<i>37 000</i>
<i>Varav finansiella intäkter</i>	<i>2 197</i>	<i>844</i>	<i>500</i>	<i>500</i>	<i>500</i>
SUMMA	399 877	410 914	421 977	412 477	412 477

¹ De förslag till anslagsökningar som verket föreslagit i budgetunderlaget 2010-2012 har inte medräknats i denna tabell.

² Inklusive medel från ramanslaget 2:4 Krisberedskap (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap).

³ Fr.o.m. år 2011 ingår inte tillfälliga medel för subventionering av småskaliga slakterier i beräkningen av anslagsmedel.

2009-02-26

Dnr 1012/2009
Saknr 821**3.2 Investering i anläggningstillgångar**

Tabell 2. Lån i Riksgäldskontoret, tusen kronor

	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräkn. 2011	Beräkn. 2012
IB lån i Riksgäldskontoret	19 468	24 500	27 750	26 150
Beräknad nyupplåning	16 130	16 650	13 000	9 500
Varav immateriella tillgångar	6 580	8 290	7 000	7 000
Beräknad amortering	11 100	13 400	14 600	14 100
UB lån i Riksgäldskontoret	24 500	27 750	26 150	21 550
Beslutad/föreslagen låneram	28 000	28 000	28 000	28 000
Beräknad ränteutgift	425	525	555	520
Ränteantagande (%)	2,03	2,03	2,03	2,03
Finansiering av räntor och amorteringar (%)				
Anslag Uo 23 43 12 ap 1	100	96	96	96
Övrigt	0	4	4	4

Avskrivningsplan

Livsmedelsverket fördelar kostnader för möbler/kontorsutrustning enligt en femårig avskrivningsplan. IT-system fördelas som regel enligt en femårig avskrivningsplan men undantag kan förekomma. Laboratorieutrustning avskrivs enligt en treårig plan. Datorer, skrivare, m.m. direktavskrivs.

3.3 Räntekontokredit i Riksgäldskontoret

Livsmedelsverket beräknar att verket behöver en fortsatt årlig kredit på räntekontot med 10,5 miljoner kronor under perioden 2010–2012.

3.4 Anslagskredit på ramanslag

Livsmedelsverket uppskattar behovet av en anslagskredit som motsvarar minst tre procent av årsanslaget. Med anledning av den nya principen för anslagsavräkning är det dock svårt att bedöma hur stor marginal som

2009-02-26

Dnr 1012/2009
Saknr 821

behövs för att hantera oförutsedda kostnadsökningar.

3.5. Avgiftsfinansierad verksamhet

Livsmedelsverket har inom den avgiftsfinansierade verksamheten ett ackumulerat överskott år 2008 som uppgår till 17,0 miljoner kronor. Under perioden kommer avgifterna fortsättningsvis att ses över för att uppnå en jämn avgiftsutveckling över tiden.

Tabell 3. Avgifter som myndigheten disponerar, tusen kronor

Verksamhet	Balanserat resultat 2008-12-31	Prognos resultat 2009	Prognos resultat 2010	Prognos resultat 2011	Prognos resultat 2012
Myndighets- ärenden	568	-152	-200	-200	0
Kontroll av livs- medelsanlägg- ningar ¹	-855	-279	350	350	350
Vegetabilie- kontroll	5 645	-667	-1 250	-1 250	-1 250
Köttkontroll	5 394	-5 957	1 900	0	0
Animalie- kontroll	617	-292	-200	0	0
Gränskontroll	2 751	-1 031	-500	-500	-500
Dioxinkontroll	2 055	-990	-500	-500	0
Uppdragsverk- samhet	227	-970	400	400	0
Tjänsteexport	600	-10	50	50	50
SUMMA	17 002	-10 348	50	-1 650	-1 350

¹ Underskott ska enligt regleringsbrev täckas med anslagsmedel. Resultatet inräknas därmed inte i summeraden.

4. Krisberedskap

Dricksvatten- och livsmedelsproduktionen inom landet är att betrakta som samhällsviktig ur ett krisberedskapsperspektiv. Produktionen är mycket sårbar vid extraordinära händelser. Dricksvatten kan, precis som övriga livsmedel, utnyttjas som bärare av olika farliga ämnen. Strukturen inom

2009-02-26

Dnr 1012/2009
Saknr 821

livsmedels- och dricksvattenområdet är komplex med ett mycket stort antal anläggningar och en omfattande infrastruktur. Detta faktum slår igenom i krisberedskapsplaneringen på lokal, regional och central nivå. Sammantaget kan sägas att det finns en ökande förmåga att hantera kriser inom livsmedels- och dricksvattenområdet, men den har många brister.

Livsmedelsverket bedriver ett omfattande och långsiktigt utvecklingsarbete för att förebygga och minska effekterna av olyckor och katastrofer inom området. Utvecklingen av krisberedskapen kräver i de flesta sammanhang en stor samverkan mellan kommuner, länsstyrelser, centrala myndigheter, företag och branschorganisationer.

Under de närmast kommande åren behövs ett fortsatt informations- och utbildningsarbete från Livsmedelsverkets sida som stöd för kommunernas satsningar på ökad säkerhet. Stödinsatser behövs också för förebyggande säkerhets- och beredskapsarbete på framför allt de större livsmedelsanläggningarna och inom livsmedelstransportsektorn. Laboratiestrukturen inom såväl det mikrobiologiska som det kemiska området förändras i riktning mot en minskning av antalet laboratorier samtidigt som specialiseringen av analysutbudet ökar. Detta påverkar analysförmågan vid händelser som avviker från det normala, eftersom förmågan att effektivt hantera större vatten- eller livsmedelsburna utbrott är beroende av laboratorier med nödvändig kapacitet och kompetens. Livsmedelsverket arbetar i samverkan med andra berörda för att etablera robusta analyskedjor för händelser med farliga ämnen (CBRN). Klimatförändringar kan medföra olika slag av följd effekter som översvämningar, föroreningar av vattentäkt, elavbrott, ras och skred i älvdalar, vattenbrist och ökad smittrisk. Detta ställer stora krav på producenternas förmåga att hantera extrema situationer. Livsmedelsverket deltar i olika aktiviteter som är relaterade till klimatförändringar.

Medel för 2010 begärs från ramanslaget 2:4 Krisberedskap med 37,5 miljoner kronor.

Tabell 4. Bidrag till Livsmedelsverket för krisberedskap avseende dricksvatten- och livsmedelsförsörjning, tusen kronor

	Budget 2009	Förslag 2010	Beräkn. 2011	Beräkn. 2012
Bidrag från ramanslag 2:4 Krisberedskap (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap)	27 500	37 500	37 000	37 000